

Mladje zdaj na odru slovenskih kulturnih revij

Nova ustvarjalnost za narodno bitnost

Da sta leta 1960 Boro Kostanek in Miško Maček sedela v kavarni Musil v Celovcu in razmišljala o ustanovitvi literarne revije, sodi medtem že v literarno zgodovino. Ob predstavitvi zbornika »Lipuševo mladje 1960–1981« sta bila spet v Celovcu, tokrat v slovenskem knjižnem centru Haček. Boro Kostanek je Florjan Lipuš, Miško Maček pa Karel Smolle. Pseudonime pa so si avtorji, ki so objavljali v mladju, izbrali zato, da ni bilo mogoče v njihovem literarnem ustvarjanju iskati kakih povezav do njihovega življenja, odkrivati mogočih travm ali sorodstva. Njihov cilj je bila kakovost, njihova vizija pa moderna slovenska literatura in novi pogled na kulturo na Koroškem.

V četrtek, 11. avgusta, je bil v Slovenskem knjižnem centru Haček v Celovcu storjen zaključek pet let trajajočega projekta o Mladju. Pobudo za raziskovanje Mladja sta dala Feliks J. Bister in Alenka Puhar. Iz tega ja nastal novembra 2024 simpozij na Dunaju pod naslovom »Lipuševo mladje 1960–1981«, sedaj pa je bil predstavljen zbornik, v katerem so zbrani vsi prispevki simpozija pod istim naslovom z dodatkom »Koroška kulturna revija«. Pri predstavitvi je bilo zbranih tudi nekaj nekdanjih mladjevcv, med njimi pa tudi dolgoletni urednik Florjan Lipuš. Hanzi Mlecnik, duša Slovenskega knjižnega centra Haček in ves predan besedi in knjigi, ni skrival veselja nad zbranimi, še posebej pa nad navzočnostjo Florjana Lipuša. Zanj je izbral posebne besede. Opisal ga je kot »dirigenta slovenskega jezika, ne le na Koroškem, temveč v vsej slovenski pokrajini širnega sveta« ter izpostavil, da njegova izklesana literarna beseda ohranja tudi stare slovenske besede, ki so iz modernih slovarjev že zdavnaj izpadle.

Florjan Lipuš, človek zapisane besede, je zbranim prebral nekaj besed o revijah

65 let po ustanovitvi Mladja: Karel Smolle (levo), Florjan Lipuš, Gustav Januš, Feliks J. Bister in Avguštin Malle. GOTTHARDT

in Mladju. »Z revijami, posebej z dijaškimi in raznimi drugimi podobnimi glasili odpiramo pot mladim v svet kulture, pa ne samo njim. In čeprav ne vodi vsaka pot v vrhovno ustvarjalnost in umetnost, v človeku le zapusti duhovni, idejni pečat. Taka glasila so vežbališče, so ponudbe idejne vrste, kjer se vsak lahko odloči za svoje področje, se v njem šola, se udeležuje naprej ali pa opusti področje. Sam se dobro spominjam Korotana, otroškega lista, ki ga je izdal Joško Hutter. Korotan sem imel vedno pri sebi, ko sem, star dvanajst let, pasel kravo ob cesti v Remšeniku, kjer smo takrat živeli. Spominjam se, da sem ga navdušen prebiral, in upam si trditi, da mi je ta list odprl pot do jezika.

Žal se taka glasila morejo zanašati le na samopomoč, na samoiniciativo. Pobuda za mladje je prišla torej od zunaj, ni prišla iz vodilnih krogov narodne skupnosti, ki bi morali imeti na skrbi predvsem jezikovne stvari.

Tako je bilo s Kresom na Plešivcu, tako je bilo z Mladjem, tako je bilo s Hutterjevim Korotanom, in tako je bilo verjetno z večino listov v slovenski zgodovini, če ne kar z vsemi.

O pomenu Mladja, ki se ni hotelo prilagoditi duhovni ravni osiromašene narodne skupnosti, so se razpisali sodelavke in sodelavci znanstvenega simpozija. Ugotovili so, da je revija prispevala k večjezičnosti, k posodabljanju

družbe, pa tudi k ohranitvi narodne bitnosti.« Na koncu svojega kratkega nagovora se je Florjan Lipuš zahvalil Feliksu Bistru, »ki je neke vrste narodna trdnjava na Dunaju,« za opravljeno delo na poti do zbornika, ki ga je uredila Mira Miladinović Zalaznik. S tem zbornikom je Mladje stopilo na oder pomembnih slovenskih kulturnih revij, na katerem igrata svojo pomembno vlogo tudi tržaški Most in Zaliv.

Mladje je bilo lep pregled slovenske literarne ustvarjalnosti, bilo pa je hkrati tudi zbornik predstavljanja takratnega ustvarjanja vizualne umetnosti. V mladju 1–42 je bilo predstavljenih 74 umetnic (20 %) in umetnikov (80 %). Ta pregled, v katerem so zbrana vsa pomembna imena koroških ustvarjalcev in ustvarjalcev, je pripravil Karl Vouk.

Besede zahvale je spregovoril Feliks J. Bister. Za mizo v Hačku je sedela Alenka Puhar, »ki je svojo zamisel simpozija o tržaških revijah Most in Zaliv prenesla na koroško Mladje«, tam sta pa sedela tudi Mira Miladinović Zalaznik in Tomaž Zalaznik, ki sta se brez odlašanja odločila za sodelovanje.

Kdor želi poslušati, kaj so povedali referenti in referentke na simpoziju na Dunaju o Mladju, to lahko stori v arhivu Radia Agora www-agona.at. Kdor pa želi prispevke prebrati, je na voljo zbornik »Lipuševo mladje 1960–1981«. Lipuš je dal zborniku na pot naslednji stavek: »Zborniku želim dobro, razgibano in nemirno življenje!« vg